

Катерина Кулик

кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ВИЯВЛЕННЯ, РОЗШУКУ ТА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ОДЕРЖАНИМИ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ТА ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ

Анотація. Тези присвячені визначенню та аналізу основних елементів правового статусу досліджуваного органу. На підставі узагальнення чинного законодавства зроблено висновок про комплексний характер діяльності цього агентства.

Анотация. Тезисы посвящены определению и анализу основных элементов правового статуса исследуемого органа. На основе обобщения действующего законодательства сделан вывод о комплексном характере деятельности этого агентства.

Summary. The theses are devoted to the definition and analysis of the main elements of the legal status of the studied public authority. Based on the generalization of the current legislation, a conclusion has been drawn on the complex nature of the activities of this agency.

Створення спеціально уповноважених інституцій з протидії корупції є однією з основних напрямів антикорупційної стратегії України, затвердженої Законом України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» від 14 жовтня 2014 р. № 1699-VII [1]. Стаття 6 Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. наголошує, що кожна держава-учасниця забезпечує, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, наявність органу або, у належних випадках, органів, які здійснюють запобігання корупції (п. 1). Відповідно до цих вимог протягом 2015–2017 років було створено ряд органів, які мають спеціальні повноваження щодо протидії та запобігання корупційним правопорушенням в Україні, зокрема Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура та Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів та ін. Кожен орган має свій спеціальний статус

та повноваження, які закріплені у відповідних нормативно-правових актах, проте їх діяльність має єдину мету – подолання корупції в Україні.

У зв'язку з цим набуває необхідності дослідження правового статусу такого новоствореного органу як Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – АРМА). Категорія «правовий статус органів державної влади» на сьогоднішній день немає єдиного законодавчого визначення, тому науковці наводять власні точки зору щодо цього питання. Більшість наукових позицій зводиться до того, що «правовий статус юридичних осіб» слід визначати через їх компетенцію, тобто права і обов'язки цих осіб, зафіксовані в чинному законодавстві [2, с. 44]. Проаналізувавши наукові визначення правового статусу, можна виокремити основні його елементи, які є загальновизначеними, а саме: завдання та функції органу виконавчої влади, цілі його діяльності, гарантії виконання повноважень, повноваження, порядок формування та відповідальність. Розглядаючи правовий статус АРМА, першочерговим є дослідження таких його елементів, як завдання, функції та повноваження.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» [3] АРМА – є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, та/або з управління активами, на які накладено арешт або які конфісковано у кримінальному провадженні. Воно утворюється Кабінетом Міністрів України та є підконтрольним й відповідальним перед ним. Також у межах, визначених законами АРМА є підзвітним Верховній Раді України.

Законодавець наділяє цей орган великим переліком функціональних обов'язків, зокрема: 1) АРМА проводить аналіз статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації про виявлення, розшук та управління активами; 2) здійснює заходи з виявлення, розшуку, проведення оцінки активів за зверненням слідчого, детектива, прокурора, суду (слідчого судді); 3) організовує здійснення заходів, пов'язаних з проведенням оцінки, веденням обліку та управління активами; 4) формує та веде Єдиний державний реєстр активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні; 5) здійснює співробітництво з органами іноземних держав, до компетенції яких належить питання щодо виявлення, розшуку та управління активами, іншими компетентними органами іноземних держав,

відповідними міжнародними організаціями; б) надає роз'яснення, методичну та консультаційну допомогу слідчим, детективам, прокурорам та суддям з питань, пов'язаних з виявленням, розшуком, проведенням оцінки та управління активами, тощо (ст. 9 Закону).

Завданнями діяльності Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів відповідно до положень Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03 квітня 2017 р. № 275-р [4] є: 1) забезпечення ефективного виявлення активів, незаконно виведених з України, співробітництво з Генеральною прокуратурою України, Національним антикорупційним бюро, іншими правоохоронними органами, з аналогічними установами іноземних держав, до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку та управління активами, відповідними міжнародними організаціями; 2) запровадження системи управління активами та збереження їх вартості на користь держави; 3) формування та реалізація державної політики у сфері виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, та/або з управління активами, на які накладено арешт або які конфісковано у кримінальному провадженні.

Основні ж напрями діяльності цього агентства поділені відповідно до сфер реалізації повноважень: а) завдання з виявлення, розшуку активів та б) управління активами. Так, з метою виявлення та розшуку активів АРМА: 1) вживає заходів щодо виявлення та розшуку активів, взаємодіє з цими органами з метою накладення арешту на такі активи та їх конфіскацію; 2) здійснює міжнародне співробітництво з відповідними органами іноземних держав у частині обміну досвідом та інформацією з питань, пов'язаних з виявленням, розшуком та управлінням активами; 3) забезпечує співробітництво з міжнародними, міжурядовими організаціями, мережами, діяльність яких спрямована на забезпечення міжнародного співробітництва у сфері виявлення, розшуку та управління активами та представляє Україну в закордонних юрисдикційних органах (ч. 1 ст. 16 Закону). У той же час розділом III Закону передбачено, що АРМА на підставі рішення суду здійснює управління: 1) грошовими коштами та банківськими металами; 2) рухомим та нерухомим майном, цінними паперами, майновими та іншими правами; 3) конфіскованими активами, – з метою збереження чи збільшення їх економічної вартості.

Національне агентство має широкий спектр повноважень, до основних з яких належать: 1) витребування та одержання в установленому законом

порядку від державних органів, органів місцевого самоврядування інформацію, необхідну для виконання його обов'язків; 2) доступ до Єдиного реєстру досудових розслідувань, автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем яких є державні органи або органи місцевого самоврядування тощо; 3) укладання міжвідомчих міжнародних угод про співробітництво з органами іноземних держав, до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; 4) звертається до суду з позовами (заявами) щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) з порушенням встановлених вимог та обмежень, визнання недійсними правочинів; 5) приймання питань, що належать до його компетенції, обов'язкові для виконання нормативно-правові акти; 6) ініціація проведення службового розслідування, вжиття заходів до притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні норм Закону, надсилає до правоохоронних органів матеріали, що свідчать про факти таких правопорушень; 7) здійснює інші повноваження, передбачені законодавством (ст. 10 Закону).

Таким чином, новостворене Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, за правовим статусом є органом, який поєднає у своїй роботі комплексні механізми, спрямовані на ефективну реалізацію державної політики у сфері протидії та запобігання корупції.

Список використаних джерел:

1. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки: Закон України від 14.10.2014 №1699-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – №46. – Ст. 2047.
2. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – Київ : «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 5; П-С. – 2003. – 736 с.
3. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів : Закон України від 10.11.2015 № 772-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – №1. – Ст. 9.
4. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 квітня 2017 №275-р // Урядовий кур'єр. – 2017. – №85 від 11.05.2017 року. – Ст. 31.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

USAID

ОБСЄ

СВІТ БЕЗ КОРУПЦІЇ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Матеріали дискусійної панелі
Першого Харківського міжнародного юридичного форуму
«Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі»
м. Харків, 3–6 жовтня 2017 р.

Харків
«Право»
2017

УДК 342:328.185(477)

ББК 66.3(4УКР)3

С24

Редакційна колегія:

академік НАН і НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. В. Я. Тацій,
член-кореспондент НАПрН України, д-р юрид. наук, проф. Ю. Г. Барабаш,
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін,
канд. юрид. наук, доц. І. А. Шуміло,
канд. юрид. наук О. О. Шуміло

С24 **Світ** без корупції: міф чи реальність? : матеріали дискусійної панелі Першого Харк. міжнар. юрид. форуму «Право та проблеми сталого розвитку в глобалізованому світі» (м. Харків, 3–6 жовтня 2017 р.). – Харків : Право, 2017. – 142 с.

ISBN 978-966-937-277-2

ISBN 978-966-937-277-2

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017

© Оформлення. Видавництво «Право»,
2017